

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2014 vp

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2013

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä kesäkuuta 2014 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomuksen vuodelta 2013 (K 2/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen, eduskunnan apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja ja eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus sisältää oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiesten puheenvuorot, yleiskatsauksen oikeusasiamiesinstituutioon kertomusvuonna sekä jaksot perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta ja laillisuusvalvonnasta asiaryhmittäin. Kertomuksesta saa selkeän käsityksen oikeusasiamiehen toiminnasta ja laillisuusvalvonnassa esiin tulleista ongelmista. Perustuslakivaliokunta kiinnittää jälleen erityistä huomiota kertomuksessa olevaan jaksoon, jossa on kootusti esitetty keskeisiä puutteita ja parannuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Valiokunta pitää valitettavana, että oikeusasiamiehen kertomuksen tässä jaksossa on jouduttu vuodesta toiseen nostamaan esille samoja asioita. Valiokunta kiirehtii valtioneuvoston ja asianomaisten viranomaisten toimenpiteitä toistuvasti esillä olleiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Kertomuksessa on oma jakso Ihmisoikeuskeskuksesta, jolle kertomusvuosi oli ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Kokemukset sekä Ihmisoikeuskeskuksen toiminnasta että oikeusasiamiehestä, Ihmisoikeuskeskuksesta ja sen ihmisoikeusvaltuuskunnasta muodostuvan Suomen kansallisen ihmisoikeusinstituution rakenteesta ovat hyvin myönteisiä. Lain mukaan Ihmisoikeuskeskuksen tehtävät liittyvät perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen ja turvaamiseen, ja yhtenä keskeisenä ajatuksena Ihmisoikeuskeskusta perustettaessa on ollut perus- ja ihmisoikeustoimijoiden välisen yhteistyön tiivistäminen. Valiokunta korostaa ihmisoikeustyön rinnalla myös perusoikeuksien edistämisen ja turvaamisen merkitystä Ihmisoikeuskeskuksen toimintaa kehitettäessä.

Oikeusasiamies Jääskeläinen käsittelee puheenvuorossaan YK:n kidutuksen vastaisen sopimuksen valinnaista pöytäkirjaa, jonka ratifiointi oli kertomusvuonna Suomessa vireillä ja jonka mukainen kansallinen valvontaelin oi-

keusasiاميةhestä tuli 7.11.2014. Pöytäkirjan tarkoituksena on vahvistaa vapautensa menettäneiden henkilöiden suojelua kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta vastaan. Kysymys ei ole vain vankiloiden, poliisilaitosten tai tutkintavankiloiden valvonnasta, vaan kohteina ovat myös ulkomaalaisten säilöönottoyksiköt, psykiatriset sairaalat, koulukodit, lastensuojelulaitokset sekä vanhusten ja kehitysvammaisten hoitopaikat ja asumisyksiköt. Lisäarvoa tarkastusten toimittamiseen tulee siitä, että tarkastusten suorittamiseen voi osallistua myös oikeusasiاميةhen nimeämiä asiantuntijoita, kuten lääkäreitä.

Oikeusasiاميةhen toiminnan painopiste on viime vuosina siirtynyt viranomaisten toiminnan valvonnasta ihmisten oikeuksien edistämiseen. Oikeusasiاميةhen toiminnalla on merkittäviä viranomaistoimintaa ohjaavia, oikeustilaa kehittäviä ja perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista edistäviä vaikutuksia. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tämänkaltaista kehitystä myönteisenä ja rohkaissut oikeusasiamiesinstituutiota kehittämään toimintaansa tulevaisuudessakin samaan suuntaan. Sovinnolliseen ratkaisuun johtaneita asioita koskeva uusi jakso kertomuksessa ilmentää hyvin oikeusasiاميةhen kansliassa omaksuttuja uusia toimintatapoja, joilla pyritään auttamaan ihmisiä oikeuksiinsa pääsyssä myös yksinkertaisin ja nopein toimenpitein.

Oikeusasiاميةhen toiminta tilastotietojen valossa

Kanteluiden määrä kasvoi kertomusvuonna enätystahtia. Kanteluita saapui 5 053, mikä on yli 700 eli noin 16 % enemmän kuin edellisvuonna. Kertomusvuonna kuitenkin ratkaistiin noin 5 300 asiaa eli 650 kantelua enemmän kuin edellisvuonna ja noin 250 kantelua enemmän kuin niitä tuli vireille. Kanteluiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuoden lopussa 4,2 kuukautta, kun se edellisen vuoden päättyessä oli

5,4 kuukautta. Oikeusasiاميةhen kanslia saavutti kertomusvuonna kanteluiden enintään vuoden käsittelyaikaa koskevan tavoitteen. Edellisen kerran tähän tavoitteeseen päästiin 20 vuotta sitten.

Vuonna 2013 kaikista ratkaistuista kanteluista ja omista aloitteista 840 eli lähes 16 % johti oikeusasiاميةhen toimenpiteeseen. Virkasyytteitä ei kertomusvuonna määrätty nostettavaksi. Huomautuksia annettiin 33, ja käsityksiä esitettiin 621. Asian käsittelyn aikana tapahtui korjaus 51 tapauksessa. Esityksiksi luokiteltuja ratkaisuja oli 47, ja muita toimenpiteitä tilastoitiin 88 asiassa. Tarkastusten määrä väheni kertomusvuonna noin 90 kohteeseen vuoden 2012 huipulukumista (yhteensä 147).

Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että oikeusasiاميةhen kansliassa on saavutettu kanteluiden enintään vuoden käsittelyaikaa koskeva tavoite huolimatta kanteluiden määrän voimakkaasta kasvusta. Ratkaisutoiminnan tehostamisen ja toimintatapojen kehittämisen sekä oikeusasiاميةhen kanslian tehokkaan ja tavoitteellisen työskentelyn tuloksena vuoden 2014 alussa ei enää ollut vireillä yhtään yli vuoden vanhaa kantelua. Osaltaan tähän on vaikuttanut myös vuonna 2011 voimaan tullut lakiuudistus, joka on mahdollistanut voimavarojen tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen sellaisiin asioihin, joissa oikeusasiamies voi aidosti auttaa kantelijaa tai muuten ryhtyä toimenpiteisiin.

Perustuslakivaliokunta ei ole erikseen arvioinut oikeusasiاميةhen yksittäisiä ratkaisuja tai kannanottoja.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Johannes Koskinen /sd	Anna Kontula /vas
vpj.	Anu Urpalainen /kok	Elina Lepomäki /kok (osittain)
jäs.	Sauli Ahvenjärvi /kd (osittain)	Markus Lohi /kesk (osittain)
	Tuija Brax /vihr	Elisabeth Nauclér /r
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps (osittain)
	Ilkka Kantola /sd	Harry Wallin /sd
	Kimmo Kivelä /ps	vjäs. Simo Rundgren /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.